

ERDÉLYI GAZDA

ALTALÁNOS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG:

Kolozsvárt, belközép-utca 11. szám,
 havá a lap szellemi részét illető küldemények czimzendők.
Kéziratok nem küldetnek vissza.
 Előfizetési ára: egész évre 4 frt, félévre 2 frt.
 Az erdélyi gazdasági egylet tagjai ingyen kapják.

KIADÓHIVATAL:

Kolozsvárt, beltorda-utca 1. szám,
 („Közművelődés“ nyomdai részvénytársaság felvételi irodája).
 Ide küldendők a hirdetések, mindennemű mellékletek, előfizetések és hirdetési pénzek,
 valamint a reklamatiók.

Hirdetések a legolcsóbb árszabály szerint vétetnek fel.

Bellusi Baross Gábor.

(1848. június 6. — 1892. május 9.)

Egy lesújtó, mélyen megrendítő hír száguldotta be e hó 9-én hazánkot és a világot, hogy *Baross Gábor* Magyarország kereskedelmi minisztere meghalt.

Szinte hihetetlennek tűnt fel e rettenetes hír, mert hiszen az utolsó egy pár napig nem is lehetett hallani, hogy betegsége, a melyet jóformán már kiállottnak tartott mindenki, aggodalomra adhatnia okot. Fájdalom, mégis igaz volt a lesújtó hír. Magyarországnak korunk első legnagyobb fia őseihez tért.

Gyászba borult a hon, kesereg a nemzet s e nemzettestben a gazdaközönség, mert a kegyetlen sors mostoha keze, az élet delén, elrabolta tőlünk azt, a ki a jobbak legjobbika, a hazafiak mintaképe, a munkások legelső munkása volt; a kinek szive minden dobbanásával hazájáért, nemzetéért dobogott, agra ezekért gondolkozott, aczél idegei ezekért feszültek s ezekért serkentették őt lázas tevékenységre; a ki előtt egyetlen egy szent eszme lebegett: ezen soká elnyomott, kizsákmányolt, elszegényedett hazát, az ész és munka fegyverével, tisztán nemzeti szellemben üzött realis politikával, az idegen befolyás jármá alól felszabadítani, ennek gazdasági önállóságot biztosítani, vagyonossá és nagygyá tenni; a ki magasztos czéljait néhányévi minisztersége alatt nagyrészt meg is valósította és Magyarországnak olyan nimbuszt, olyan tekintélyt szerzett lángeszével és mind megannyi esemény számba menő s korszakot jelentő nagy alkotásaival, hogy az egész művelt világ bámulattal fordult hazánk felé és csodálattal párosult elismerését és hódolatát rakta a nagy magyar miniszter lábai elé; a ki még oly sokat-sokat tehetett volna hazájáért, a melyet keble lánghevével az imádlásig szeretett.

Nagyobb csapást alig mérhetett volna a sors hazánkra, minthogy Baross Gábort ily korán, nagy alkotásainak közepette kelle elveszitenünk.

Reszket a toll kezünkben, keblünket czikázó fájdalom szorítja s szemünk könybe

lábad, midőn e sorokat írva, hazánk pótolhatlan nagy vesztesége fölött búsongunk.

Egy tündöklő csillag volt Baross Gábor hazánk egén s annak egészen a zenithjére emelkedve, beragyogta e hazának minden zugát s ott a zenithen egyszerre, váratlanul elhomályosult és soha sem hinti többé ragyogó sugarait rád hazám és mérhetetlen bölcseségével nem vezérel tovább önálló közigazdaság létesítésére irányult nemzeti utadon.

Nagyok és maradandók a Baross al-

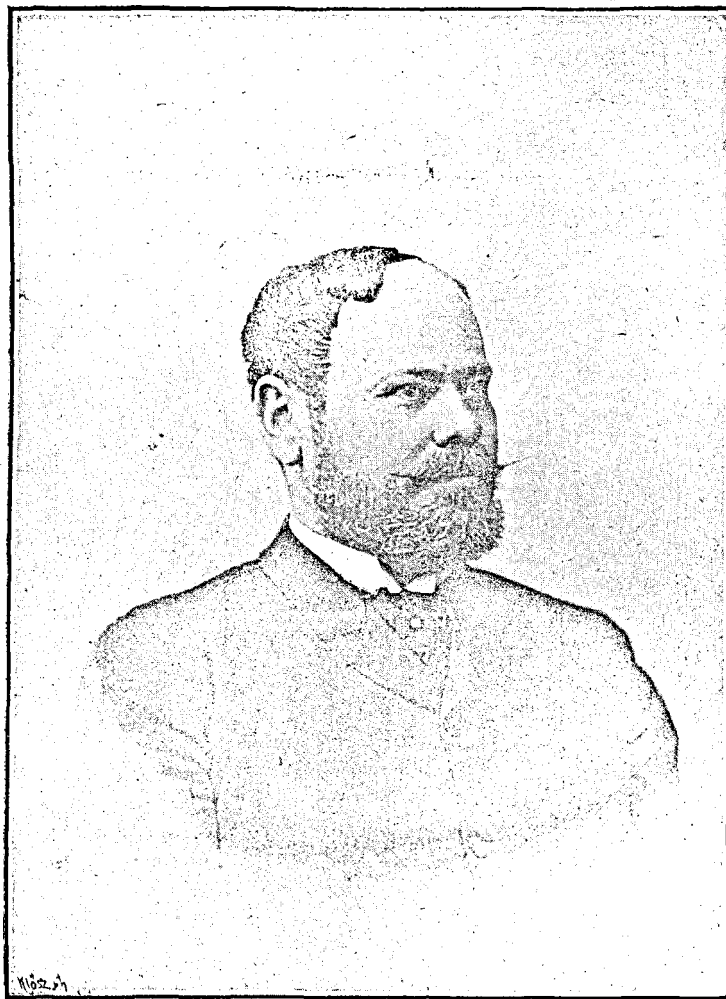
ép oly könnyen munkához való jutása, másrészt pedig az olcsó és könnyű közlekedés folytán a termények könnyebb és jobb értékesítése tekintetében. A csak alig egy éve életbe léptetett, ugyancsak zóna szerinti teher szállítási tarifával pedig a legtávolabbi vidékekről- és viszont az oda való szállítást jelentékenyen olcsóbbá tette és lehetővé ez által ama vidékek terményeinek jobb értékesítését, valamint a gazdaság vezetéséhez szükséges anyagok, gépek és eszközök könnyebb és olcsóbb beszerzését. Epen hazarészünk és ennek gazdaközönsége élvezi leginkább ezen bölcs alkotások előnyeit, mely legtávolabbi esik az értékesítési és beszerzési főbb központoktól.

Oh de hát ezeken kívül is mily kiváló gondosságában részeltette ezen mások által figyelemre is alig méltatott szegény hazarészt. Fejlesztette iparát, munkát foglalkozást nyújtott a kereset nélküli szegény munkásoknak s e részben kivált a székelyek kivándorlásának megállítására volt nagy figyelemmel, mert bölcsességével hamar belátta a székelységnek a magyar államot illető nagy jelentőségét, be azt, hogy ez képezi keletről Magyarország védbástyáját s minden egy székelynek eltávozása, a bástyából egy kőnek kiesését s annak gyöngülését jelenti.

Közlekedésünk terén jelentékeny haladást idézett elő. Hazarészünk új vasutjai neki köszönik létrejöttüket. Magyar közművelődésünknek pedig alig volt a hazában lelkesebb bajnoka, mint ő. Mezőgazdaságunk iránti meleg érdeklődéséről tanuskodik, hogy sokat tett ennek fejlesztésére az említettek

kívül is. Az erdélyi gazdasági egyletnek ez iránti kéréseit mindig meghallgatta és több üdvös intézkedést léptetett ezeknek elintézéséke életbe.

Azonban csak részletek ezek a nagy hazafi láng eszének s páratlan tehetségének alkotásaiból. Nem akarjuk, de nem is tudnók felsorolni mind azt, a mit ő hazánknak és ennek minden polgárának javára és boldogítására létesített. Csak fájlalni tudjuk a szív legmélyebb fájdalommal, hogy ezen aczél erejű s a munkás-

Bellusi Baross Gábor.

kötásai és mennyire számításba tudta venni nagy lelkének teremtő ereje, hogy a mit tesz, a mit létesít, az a haza minden polgárának egyformán hasznára legyen.

A személyszállítás és közlekedés könnyítésére életbe léptetett olcsó zónadijszabással elenyésztette a természetben létező nagy távolságokat, megelőzve ezzel a nagyvilágnak minden államát. Ez által a gazdaságunknak is rendkívüli előnyöket biztosított, részint a mezői munkások könnyű megszerezhetése, viszont ezeknek az

ságban és üdvös alkotásokban páratlan nagy fia hazánknak, ily korán sirba szállt.

Baross Gábort fényes, nagy állása nem szédítette el. Ő megmaradt ott is első munkásnak. A munkától elvonó fényes összefüveteleken: lakomákon, estélyeken nem vett részt. Temetése alkalmával a miniszter elnök szájából hallottuk, hogy őt erre megnyerni nem lehetett s hogy nála sem jelent meg soha, habár többször, mint hatszor meghívta magához, de Baross mindig a legudvariasabban kimentette magát.

Ő akkor is dolgozott, mikor mások mulattak s ha volt ideje szórakozásra, azt szeretett családjának tartotta fenn s annak körében töltötte el. Dolgozott még betegsége alatt is folyton, a végső megerőltetésig, mintha nem akarta volna erejének s nagy tehetségének egy parányát is sirba vinni, a mit még hazájának szentelhetett.

Ő tanította meg Magyarországot arra, hogyan kell a munkát és munkást becsülni és méltányolni. Példájával egy új korszakot teremtett: *a munka becsülésének korszakát*. Megmutatta, hogy Magyarország csak fiainak munkássága által lehet ismét önállóvá, nagygyá és boldoggá.

Meg is értette őt nemzete s önzetlen hazafiságáért s maradandó nemzeti nagy alkotásaiért, már életében rajongó szeretettel és hódolattal vette őt körül.

Úr, tátongó nagy úr maradt Baross távoztával s még az sem vigasztalhat a nagy veszteség után, hogy azon úr teljes betöltést nyerend. Hol s ki van hozzá hasonló, a ki ha örökébe lép, oly teljesen egész ember legyen, mint ő vala?

Elköltözött, eltűnt, mint egy meteor s nekünk nem maradt más, mint a nagy és maradandó alkotásaiban élő örök emléke s elvesztése miatt a honfi keblét tépő fájdalom.

Temetése államköltségen történt és nagy gyász pompával május hó 11. és 12-én ment végbe.

Hült teteme május 11-én délután 4 órakor Budapesten nyert beszentelést, melyen az erdélyi gazdasági egyesület is képviselve volt *elnöke, titkára* és több tagja által. Budapestről Illavára (Trencsén megyébe) szállították s 12-én ott a családi sirboltba helyezték örök nyugalomra.

Legyen áldott örökkön élő emléke és drága hamvainak minden porszeme!

Életrajzát a „Köztelek“ után a következőkben közöljük:

Baross Gábor 1848. június 6-án Pruzsinán, Trencsénmegyében született. Középiskoláit Esztergomban és jogi tanulmányait a budapesti tudomány-egyetemen végezte. 1869-ben leszolgált az önkéntesi évet; ugyanez évben, mint tiszteletbeli megyei aljegyző alkalmaztatott a trencsényi törvényszéknél, 1871-ben ügyvéd és megyei aljegyző, 1874-ben főjegyző és árvaszéki elnök lett. A megyei politika és társadalmi mozgalmaknak egyik főtényezője gyanánt szerepelt otthon; megalapította a „Vágvolgyi Lap“-ot és a magyarosodás érdekében serénykedett. 1875-ben a puchó-illavai kerület egyhangulag képviselőjévé választotta. Ez időben tagja volt valamennyi felirati bizottságnak; tagja és elnöke a közoktatási bizottságnak; tagja és előadója a közgazdasági bizottságnak; tagja és jegyzője a magyar dele-

gáczióknak és annak hadügyi albizottságának, valamint az egyesült négyes albizottságnak több éven át előadója; s végül a képviselőháznak ülészakonként megválasztott jegyzője. 1883. elején a közlekedésügyi miniszterium államtitkárává nevezetett ki. Kezdeményezte és végrehajtotta a magyar államvasutak reorganizációját, a postatakarékpénztár létesítését stb. Kemény Gábor báró lemondása után a közmunka- és közlekedésügyi miniszterium élére állított. Mint miniszter keresztül vitte a posta és távirida egyesítését, létesíté a vasuti, postai és táviridai szaktanfolyamot, keresztülvitte a garantított vasutak államosítását, nemkülönbén az osztrák-magyar államvasuti társaság magyar vonalainak megváltását; a hazai közlekedésügyi és ipar terén sok egyéb reformot hozott létre, így a zónatarifát. az áru- díjzabás-reform szintén az ő műve; a közutakról és vámokról szóló törvény az ő javaslata alapján készült, továbbá ő léptette életbe a vasárnapi munkaszünetet és több, a munkásokat baleset és betegség ellen védő törvényes intézkedéseket; legújában a Vaskapu szabályozásán munkálkodott. Erdemei elismeréséül ő felsége az első osztályú vaskoronarenddel, a valóságos belső titkos tanácsosi méltósággal és 1892-ben, a kereskedelmi szerződések megkötése után, a Lipótrend nagykeresztjével tüntette ki 1884. óta Győr városát képviselte, melynek diszpolgára. Az 1887-iki választások alkalmával Pozsony város II. kerülete is mandátummal ajándékozta meg, de a miniszter a régi kerületét tartotta meg. 1891-ben Budapest fővárosa és azon felül még öt más város választotta meg diszpolgárává. Az 1892-iki választások alkalmával Győr, Pécs és Szombathely városokban választatott meg képviselővé; de a miniszter megmaradt a győri kerületnél.

Baross Gábor betegsége márczius végén kezdődött, de azért folyton dolgozott és ápril hó 1-én még elment a Vaskaphoz, az ott folyó szabályozási munkákat megtekinteni, midőn már 40 fokos lázzal küzdött. Április 6-án, de már akkor nagy beteg, megjelent még a képviselőház közgazdasági bizottságának ülésén, miután azonban már ágyba került.

Még beteg ágyában is dolgozott egészen ápril 20-áig, a midőn orvosai minden munkától eltiltották. Annak daczára azonban még 29-én is aláírt 27 kinevezést. Ez volt az utolsó működése.

Betegsége hagymáz és ehez szövődött mellhártya gyuladás volt, mely súlyos betegségek, daczára, a legmondosabb orvosi ápolásnak és a két izben kiállott operáczióknak, e hó 9-én hétfőn délelőtt 11 órakor, kioltották a nagy hazafi drága életét.

A zöld, vagy növényi trágya.

I.

A köz- és magánszükségletek sokasodása következtében, a gazda kiadásai is évről-évre nagyobbodnak. S hogy ennek eleget tehessen, minden igyekezetét oda összpontosítani törekszik, hogy jövedelmét a kikerülhetetlen kiadásoknak megfelelőleg szaporítsa. De nem csak ez magában, hanem a *verseny* is, mely ma már nem csupán a szorosán vett kereskedő világban, de a gazdálkodók közt is fellépett, mintegy kényszeríti arra a gazdát, hogy jövedelmét az okszerű gazdálkodás keretén belül lehetőleg legmagasabbra emelje. *Verseny!* Mily különösen hangzik e szó a maga rideg és mégis nagyszerű jelentőségében. Csak egy év tizeddel előbb is guny tárgya lett volna az, ki azt állítani merete volna, hogy gazdák, mezőgazdák között, verseny lehet, vagy pláne, van. Pedig igaz; ma minden gazda tulajdonosulni igyekszik szomszédját. S a verseny abban áll: sokat, sokat és jót termelni. A termelés tömege mulhatatlanul megköveteli, hogy a gazda minden földjét minden évben használja. Ez kiszorította az ugarrendszert. Az ugarrendszer kiktiszóbólésével, nem adván a talajnak semmi pihenést, semmi időt arra, hogy a tőle elvont anyagokat pótolja, pótolnunk kell azt mesterséges uton, vagyis *trágyázással*. A trágyázás kö-

zönségesen az istállóban felgyült állati trágya felhasználásával történik; ujabban műtrágyákkal.

Sok gazdaság azonban saját specifikus viszonyai következtében nem képes oly állapot fenntartani, mely a gazdasági üzemnek megfelelő állati trágya mennyiséget előállítani, illetve biztosítani képes volna, sem pedig nem bírja meg a jelentékeny kiadásokkal járó műtrágyázást. Ily gazdálkodás mellett, különösen, kötött nehéz talajoknál igen jó eredménnyel alkalmazható a *növényi, vagyis zöldtrágya*. A zöldtrágya az eddig megejtett kísérletek alapján, az elért eredményekhez képest, úgy az istálló, mint a műtrágyánál jelentékenyen olcsóbb s előnyösebb.

Az első kérdés — igen természetesen az: mily növényeket használhatunk zöldtrágya gyanánt?

Zöld trágya gyanánt használhatunk minden hüvelyes és pillangó virágú növényt. Beható kísérletek beigazolták, hogy ezek mindenike — s csak is ezek — alkalmasak a légkör szabad légenyét felszívni, megtartani, s mint tápanyagot, úgy a talaj, mint az utánok következő vetemény javára feldolgozni; s így legalkalmasabbak nem csak a talaj javítására, hanem a fő növényzet termőképességének fokozására is. E növényeket bátran légenygyűjtőknek is nevezhetjük. E légenygyűjtő növények közül is, a viszonyoknak megfelelően — más és más alkalmazandó, így például a lupina és szeradella, inkább könnyű, laza talajoknak válik javára. Kötött, nehéz talajoknál azonban a here-félék, a vörös, sárga, svéd her, borsó és bükköny legnagyobb sikerrel alkalmazhatók. Ily talajokon, repce, lupina, szeradella, őszi borsó és őszi bükkönnyel megejtett kísérletek igen kedvezőtlen eseményekre vezettek.

A here féléknél a termelt mennyiség, szemre, látszatra, kisebbnek tűnik fel, mint a borsó, vagy bükkönnyel, azonban a gyökér képződés nagy s ennek hatása igen jelentékeny. A luczerna mint zöld trágya igen ajánlható, ha azt harmadik növése után alászántjuk. Kiváló eredmény érhető el a svéd herével, magas ára miatt azonban ajánlatosabb egy vörös, sárga és svéd heréből egyenlő arányban összeállított keverék alkalmazása. A hereféléknek a más zöld trágyául használt növényekkel szemben, az az előnyük, hogy olcsóbbak, az esetleges késői aratások káros hatását nem érzik meg, s ha közbe jövő súlyos körülmények következtében a vetés kiveszne, borsóval és bükkönnyel pótolható, mi különösen nehéz kötött talajoknál igen jelentékeny. A mi a borsót és bükkönnyt illeti, úgy magokban, mint együtt keverve, egyaránt használhatók.

A zöld trágya gyanánt használt növények közép vetemények; s így a vetésük vagy a főnövényvel együttesen, illetve annak vetése után, vagy a fővetemény learatása után közvetlen történik. A herefélék a főnövény vetése után közvetlen, a bükköny és borsó aratás után vetendők. Az aratás után eszkozleendő vetés igen gyorsan és közvetlen ejtendő meg, mert a zöld trágyául szolgáló növénynek meg kell nőni, mihez idő kell, miért is a főnövények vetésével, valamint aratásával lehetőleg sietni kell. Aratás után a talaj úgy is egy kissé porhanyó s nyirkos, miért is az arató kaszáját, vagy sarlóját kövesse azonnal a zöld trágya növény vetése, s azután az alászántás. A kellő gyorsaság mintegy biztosítja a sikert; míg ha a vetés elkészik s augusztus végén vagy szeptember elején ejtetik meg, úgy egy korai fagy igen könnyen kárt okozhat, a növény növéseben hátra marad, a talajt kellően nem fedi be s nem ad tömeget. Száraz időben a borsót és bükkönnyt igen előnyös az esti órákban vetni el, mivel így a harmat nedvétől felduzzadnak, s kora reggel alászántatnak; ez eljárás a kikeletést egy néhány nappal sietteteti Alászántásra legalkalmasabbak a több testű ekék. A vetés — melynek sürűinek kell lennie — tarlóra legjobban kézzel végezhető. A zöld trágya növények vetésénél, mint már fentebb említve volt, a gyorsaság fődolog, miért is — tekintet nélkül arra, hogy a vetés ideje az aratással majdnem összeszik — sem állati sem emberi munka-erőt kímélni nem szabad.

Szárazajtai Csulak David.

A műborról.

Évek óta olvasom a felszólalásokat és panaszokat, hogy nálunk műborok vannak forgalomban, a melyek olcsóságuknál fogva a bortermelőknél nemcsak versenyt támasztanak, de a mellett a külföld előtt természetes boraink hírlét is rontják.

Én e panaszok jogosultságában nem hittem, mert tudom, hogy jó termés idején a természetes bor is olyan olcsó, hogy annál a műbort sem árulhatnák olcsóbban. A múlt évi rossz termés azonban meggyőzött arról, hogy tényleg vannak műborok forgalomban. Alig, hogy a szüretelésnek vége volt, a napilapokat ilyenmü hangzatos hirdetésekkel árasztották el: „Borkivonat” kitűnő, egészséges bornak rögtöni készítésére, melyet az eredeti természetes bortól nem lehet megkülönböztetni, tehát a legmelegebben ajánlhatom e különlegességet. Ára 2 kilogrammonként (elegendő 100 liter borhoz) 5 frt 50 kr. Használati utasítás ingyen mellékeltek. A sikerért és egészséges gyártmányért kezeskedem stb.“

Ugy látszik e hirdetéseknek volt eredménye, mert f. é. januárius hónapban Bazinban egy ilyen műborgyárra akadtak. Ennek tulajdonosa, a mint nesztét vette, hogy a hatásának gyára létéről tudomása van, megszőkött, de a gyár készletét lefoglalták. A gyár már hosszabb idő óta működhetett, mert a szomszédos kis községek, sőt a pozsonyi kültelek munkásai is az ő gyártmányát fogyasztották. A kocsmárosoknak, a kik a bort forgalomba hozták, nem volt arról tudomásuk, hogy ők műbort árulnak; e gyártmányt csupán azért vették, mert olcsóbb volt (22 frt 50 kr hektoliterenként) az itt árult természetes boroknál.

A mult hetekben alkalmam volt ilyen borokat megvizsgálni, s így nem találom érdekeltenek a vizsgálatok eredményét a következőkben közölni. A borok világos-barna színűek, opalizáló és összehúzó, savanykás izűek.

Találtam bennök:

	I.	II.	III.	IV.
	százalékban			
Alkoholt	4-300	4-000	1-000	4-600
Szilárd maradékot	2-098	1-838	2-070	1-720
Savat	1-010	0-990	1-010	0-750
Hamut	0-238	0-226	0-203	0-246

Az alkoholnak szaga a borseprüre emlékeztet. A hamuban a rendes foszforsavon és kálin kívül sok kénsavat és alumíniumot találtam. Az alumínium és a kénsav olyan nagy mennyiségben fordul elő, hogy az eredeti borban is könnyű kimutatni. A szilárd maradék legnagyobb része cukorból áll.

Ez elemzések után nagyon valószínű, hogy a borkivonat, illetőleg a belőle készült bor a borseprü vizes oldata, a melyhez cukrot, alkoholt és timsót tettek. A timsó, úgy látszik, az összehúzó fanyar íz előállítására való, mert a borokban tannint nem találtam. Hogy az ilyen bornak nevezett folyadékot már közegészségügyi szempontból sem volna szabad árulni, az timsótartalmából következtethető.

„Termt. Közl.“

Dr. Asbóth Sándor.

Rövid szakközlemények

— **A lószerszám kezelése patazsirrall.** Mindenekelőtt a szerszám egyes részeit ki kell csatolni s kefe segítségével vízzel és szappannal jól megmosni. Kevés terpentinnel és benzinnel minden a bőrre rakodott gyantás képződmény feloldható s szappannal azonnal eltávolítható. Az így kellően megtisztított szerszámot meleg helyre kell tenni, hogy megszáradjon, mire eset, vagy rongy segítségével patazsirrall bekenendő. Hogy ez jól beivódjék s a bőrt puhává tegye, a bekent szerszámot ismét jó meleg helyen kell tartani. Ily patazsirt házilag is készíthetünk. Marha láb-szárcsontok s paták üstben vízzel leöntve addig főzendők, míg belőlük az olajos-zsíros részek a víz színére össze nem gyűlnek, honnan lehűlés

után lekanalazzuk s valamely edénybe öntve, meleg helyen tartjuk addig, a míg a patazsirról a főlöleg-anyagok le nem csapódtak. Ekkor a zsír jól bedugaszolható korsókban tartandó. Megjegyezzük, hogy ha főzés közben a víz nagyon kezd fogyni, mindig készen tartott forró vízzel kell azt pótolni, hogy az uszkáló zsír a csontokkal s patákkal ne jöhessen érintkezésbe, mert ezek által, ha a bő víz nem hat elszigetelőleg, ismét könnyen felszivattatik.

— **Borok palaczkozásánál arra kell ügyelnünk,** hogy csakis első minőségű dugókat használjunk, hogy így a palaczk egész légmentesen legyen elzárva. Mindennek dacára előfordulhat, hogy idővel valamely dugó szivárogni kezd, mivel a házi szükségletre palaczkozott ó-borok húzamosabb ideig a pinczében szoktak maradni, mely idő alatt a dugó korhadásnak és romlásnak van kitéve. Mind a két okból szükséges, hogy a dugót spanyol viasszal vonjuk be. Házilag olcsó spanyol viaszt előállíthatunk, ha 4 rész kolofóniumot, 2 rész sárgaviaszt, 4 rész szurkot, kevés fagygyut és kevés terpentin olajat tűz felett összeolvasztunk. Ezen vegyület egészen finom palaczk-viaszot ad. Ha közönségesebb viaszt akarunk előállítani, akkor 2 rész kolofóniumot, 1 rész szurkot és $\frac{1}{3}$ rész fagygyut keverünk össze, melyhez használatkor kevés terpentin olajat öntünk. Ha a viaszt színesíteni akarjuk, pl. veresre: finom cinnobert adunk hozzá; ha feketére: égetett elefánt csontot; ha sárgára: chromsavas horganyt; ha kékre: egész finom berlini, vagy párizsi kéket; ha zöldre: 1 rész berlini kéket és 2 rész chromsavas horganyt.

— **A kergesség (keringősség) ellen,** mely betegség juhnyájainkban sok vidéken tetemes károkat okoz, most tavasszal lehet legnagyobb eredménnyel védekezni azzal, ha a juhász-kutyákat a galandféreg elleni kurának alávetjük. Tudva van ugyanis, hogy a juhász-kutyákban a kergességet okozó féregtől, melyet az elhullott juhok fejében levő agyvelővel megessznek, galandféreg (pántlika-giliszták) fejlődnek. Ezeknek a tojásai pedig a kutya ganéjával szétszóródnak a legelőn, belekerülnek a juhokba; ott apró férgek kerülnek ki belőlük, melyek az agyvelőbe vándorolva, a kergesség hólyagjává fejlődnek. A pántlika-giliszták elűzésére a kutyákat egy napra el kell zárni és koplaltatás után tejben, vagy huslében 6–10 gramm *areca dió*-port kell beadni egy adagra; ha 3–4 óra elteltével nem ürítették volna ki a pántlika-giliszta, 1–2 kávé kanálnyi *riczinuszolajat* kell beönteni a kutya szájába. A kiürített pántlika-gilisztaikat gondosan össze kell gyűjteni és tűzbe dobni. A *kamala* is jó féreghajtó szer; egy kutyának 4–8 grammot adhatunk be vízzel keverve.

— **Miről lehet megismerni, hogy megvan-e a tojás termékenysége s így alkalmas-e a kiköltésre.** Ha az illető tojást a balkéz hüvelyk és mutató ujjá közé fogva, kissé rézsutos fekéssel, a nap felé tartjuk s jobb kezünkkel mintegy árnyékot vetünk rá, rövid ideig való forgatással meg fogjuk látni a tojás sárgáján azt az élesen határolt fehér foltot, mely a meg nem termékenyített tojásban alig észrevehető. Különösen a vékony héjú ruczatojásokkal kell megszerezni a gyakorlatot a tojás és az említett fehér foltnak észrevezésére. A romlatlan és kotló alatt nem volt tojásban az illető fehér folt körülbelül kendermag nagysága. Ha a tojás egy napig a kotló alatt volt már, a folt borsónagysága; két nap multával akkora, mint egy rendes nagyságú cseresznye; a három napos kotló tojásban pedig majdnem akkora, mint az egész tojássárgája. Ezután pedig már a képződő csirke nyomait is látni lehet abban a kis sötét pontocskában, mely a foltban mutatkozik és a melyből erecskék ágaznak szét.

— **A nyúlós bor gyógyítása.** A már megnyúlódott bor gyógyítása legsikeresebben csersav hozzáadása által történhetik. Nem kell azonban a bornak teljes megnyúlódását bevárni, mert ekkor a csersav hozzáadása nehézséggel jár. Az eljárás a következő: Az egy hektoliterre igényelt 15–25 gramm csersavat tiszta szeszenben feloldjuk s a megnyúlódott borhoz, más hor-

dóba való átfajtása alkalmával részletenként hozzáöntjük. Ha az átfajtás és ezzel a csersav hozzáadása megtörtént, egy derítő ostorral vagy egyéb erre alkalmas eszközzel a bort jól összerázzuk, hogy benne a csersav minél jobban eloszoljék. Az így kezelt bor rövidebb-hosszabb idő múlva megtisztul és könnyen folyóvá lesz s a hordó fenekén nagy üledéket hagy, mely részint oldhatlan fehérje-anyagokból, részint csersavból áll. Minthogy az ilyen bor még nagyobb mennyiségű csersavat tart oldva, lefejtés után célszerű azt gelatinnal vagy vizahólyaggal megderíteni, ezzel egyuttal a borban még esetleg uszkáló nyálka élesztők is a hordó fenekére vitetvén le.

TARTALOM.

Bellusi Baross Gábor. (1848. június 6. — 1892. május 9.)
A zöld, vagy növényi trágya. I Szárazajtai Csulak Dávid.
A műborról. Dr. Asbóth Sándor.

Rövid szakközlemények.

A lószerszám kezelése patazsirrall. — Borok palaczkozási kezelése — A kergesség ellen. — Miről lehet megismerni a tojás termékenységét. — A nyúlós bor gyógyítása.

Vegyesek.

Gyászhir. (Mohr Károly.) — Lapkésés. — A jó házi kenyér ismertető jelei. — A köznőfűst káros befolyása a fákra — Méz-csokoládé. — A hortobágyi állatkiállítás rendező-bizottság értekezlete — Az állami birtok Magyarországon. — A fehérneutinek hófehérre mosása tisztított boraxsal.

Fiaczi értesítő.

Vegyes közlemények.

— **Gyászhir.** Mohr Károly m. kir. I osztályu gazdasági segéd, a fogarasmegyei gazdasági egyesület titkára, szolgálaton kívüli viszonyban levő m. kir. honvéd-hadnagy folyó évi május hó 10-én, életének 35-ik évében — 8 napi szenvedés után elhunyt.

— **Lapunk jelen száma egy pár nappal megkészt,** mivel Baross Gábor bold. nagy miniszterünk arcképét is ebben bemutatni kívántuk, ehhez azonban a chliché, miként vártuk a rendes időre, meg nem érkezett.

— **A jó házikenyér ismertető jelei.** A jó házikenyeret a következő jelekről lehet megismerni: 1. Apró s egyenletes lyukacsokkal birjon. 2. A héj és a bélnek szoros összefüggésben kell lenni; ott hol a héj a béltől elvál, rendszeren dagasztási hiba szokott lenni. 3. Legyen a bél oly ruganyos, hogy a benyomott ujjak helyei meg ne látszanak. 4. A jó kenyérnek sok vizet nem szabad tartalmaznia; azért mindig a könnyű kenyeret keressük. A mely kenyér súlyra nézve nehéz, az rendszeren rosszul kelt, vagy rosszul van sütvé s így a szükségnél több nedvesség maradt benne. 5. A kenyér legyen eléggé sózott; a sótalán kenyér sokkal kevésbé tápláló. 6. A kenyér héjának nem szabad megégettnék (szenesedett lenni.) Az égett kenyérhéjban nincsen tápláló rész, a mennyiben a hirtelen sütés következtében a dextrin részek széné égnék. 7. A jó kenyérnek jól kell megdagasztva lennie, ezt pedig arról lehet megismerni, hogy megszegecs alkalmával a metszlap sem nem érdes, sem dorozsmás sőt még csak nem is morzsalekony; hanem teljesen sima.

— **A köznőfűst káros befolyása a fákra.** München egyes város részeiben az utóbbi 3 év alatt az összes tülevelű fák kipusztultak. Hartig R. ezen pusztulást az illető városrészek gyáraiból származó köznőfűst káros befolyásának tulajdonítja. A köznőfűst ugyanis jelentékeny mennyiségű kénsavat és kénessavat tartalmaz, melyek a növényi szervezetre mérgeként hatnak. Minthogy ezen savakból a hó nagy mennyiségűt képes magába venni, könnyen megmagyarázható, hogy a fák pusztulását a télen át rájuk rakódott hó által felvett kénsav és kénessav idézték elő.

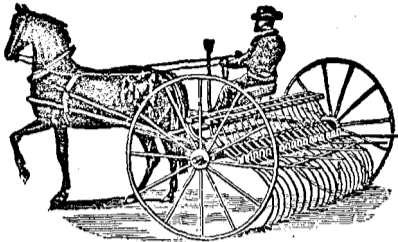
KÜHNÉ EDE

GAZDASÁGI GÉPGYÁRA MOSON.

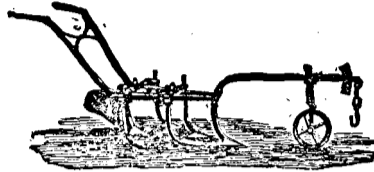
Főraktár: Budapest VI., Váci-körút 21. szám.

Ajánlja a beállott idényre:

mivelő eszközeit, lokapákat, töltőgetőket, új répagyomláló lokapát 18 frt.
Amerikai széna-gereblyéket 65 frt és 95 frt.

Cséplőkészletek,
rosták, konkolyozók,
Sack-féle vasekék,
valamint a legjobb
Laacke-féle szántó és
rét boronák, könnyű,
olcsó

k e t t ő s - e k é k

43 (10—26)

nagy készletben vannak raktáron.

ÚJ OLCÓSÓ SORVETŐ-GÉPEK!

1892. évi ábrás árjegyzékek bárkinek szolgálatára állanak ki és kívánatra azonnal megküldetnek.

Legújabb, önműködő, szabadalmazott
„Syphonia“

szőlő és növény-permetező

förlülmulja az összes eddig
ismert permetezőket, mivel
ez önműködőleg dolgozik.

Kivánatra rajzzal és rész-
letes leirással készségesen
szolgál 67 (2—10)

Mayfarth és Társa

mező-, gyümölcs- és szőlő-gazdasági gép-gyára.

Bécs, II. Taborstrasse 76. sz.

Arjegyzék ingyen. — Képviselőket elfogad.

Fontos utépitő vállalkozóknak.

Kavicstörő gépeket, UTI HENGEREKET

valamint

aprító gépeket

a különféle kő- és földnemű anyagok földarabolására,
továbbá

osztályozó gépeket, fölvonókat stb.

kitűnően készítve gyorsan szállít.

Ganz és Társa

vasöntő- és gépgyár Részvény-Társaság

Budapest.

61 (5—10)

A Közművelődés Irodalmi és Műnyomdai

Részvény-Társaság

KOLOZSVÁR (FIÓKÜZLET BRASSÓBAN)

szíves figyelmébe ajánlja a modern graphikai követelményeknek megfelelően berendezett

Könyvnyomdáját

mely újabban a legdiszesebb betűkkel szaporított s így a legkényesebb igényeket is kielégitheti. 27 (15—x)

Könyomdája, Lithographiája

melyben a legjelesebb erők s a legkitűnőbb gépek vannak alkalmazva, a fővárosi és külföldi nagyobb műintézetek méltó versenytársa.

Árai határozottak, olcsók.

Vidéki megrendeléseket pontosan teljesít.

Előfizetéseket elfogad az

„1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK“-ra.

Ára negyedévre 1 frt.

Buday-fivérek szabó-üzlete Kolozsvárt.

Van szerencsénk a n. é. közönség becsos figyelmét a bel-monostorutca Redout épületben levő

férfi szabó-üzletünkre

felhívni.

Raktárunkon tartunk minden fajta bel- és külföldi szöveteket, mérték után készítettünk pontos időre jótállás mellett. Magyar és francia divat szerinti öltönyöket, salon, frakk, séta- és bármily előforduló egyenruhákat.

Több évi tapasztalatainkat Budapest és más nagyobb városokban szereve, azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy a kor igényeinek megfelelőleg a legdivatosabb e szakmában vágó öltönyöket, úgy mint bármelyik hírneves üzletben, a legjutányosabb árban előállíthatunk.

A nagyérdemű közönség szíves pártfogását kérve maradunk kiváló tisztelettel

Buday-fivérek,
szabó-mesterek Kolozsvárt.

56 (7—10)

Uzlethelyiség bel-monostorutca Redout épület.

A tavaszi vetéshez ajánlunk!

mindennemű műtrágyákat és pedig:

spodium- és csontsuperphosphatot, kénsavas ammóniák, káli-, chilisalétrom, szarv- és csontlisztet szavatolt tartalommal a legjutányosabb árak mellett.

Figyelmeztetés. Az orsz. magyar gazdasági egyesület 1891. évben a különböző műtrágyagyárosoktól beérkezett műtrágya-ajánlatokat elbírálás alá vévén, mint legjutányosabbat a mi gyártmányunkat ajánlja, különösen kiemelve, hogy részünkről tisztán szerves anyagok szállítanak, melyek a legkitűnőbb növényi tápszert szolgáltatják. (Lásd „Gazdasági Lapok“ 1891. március 8-iki 10. számát.) 23 (20—52)

Árjegyzékkel kívánatra készséggel szolgálunk.

Első pesti spodium-, enyv-, műtrágya-vegyi termények gyár részvény-társulat.

Központi iroda:
Budapest. VI. Váci-körút 31.

Bujánovics Sándor,
elnök.

Több rendbeli kiállításon kitüntette.

Jótállás, pontosság és mérsékelt árak.

E rovaton csupán termelők és állást adók vagy keresők hirdetései közölhetők, de csak az esetben, ha a hirdetésért járó illeték előre beküldetik.

Kisebb összeg postabélyegeken is beküldhető.

OLCSÓ KIS HIRDETÉSEK.

Csak azon levelekre adatik válasz, melyekhez az erre szükséges postabélyeg vagy levelező-lap mellékeltek.

Minden szó egyszeri közlése 1 kr.; vastag bétükkel szedve 2 kr. Ha a hirdető fél czime is közölve lesz, a hirdetési díjon kívül minden megjelenésnél még 30 kr. bélyegilleték jár.

Kitünő bizonyítványok és kiváló referenciákkal bíró ügyész, szakképzett, róm. kath. vallású, 35 éves s a gazdálkodás minden ágában teljesen jártas, de különösen a gazdasági számfelvitel, kettős könyvelések s az irodai munkák, a belső ügyek ellátásában elméleti s gyakorlati teljes képzettség, szép írással, nyelvismeretekkel és kellő intelligenciával bíró gazdatiszti, a ki az említettéken kívül az állatoknak a ragályos betegségek elleni vé-

oltását is sikeresen kezeli, uradalom vagy nagyobb birtokban külső gazdatiszt, titkár vagy pénztárnoki állásra ajánkozik.

Szives megkeresések „S” jegy alatt e lap kiadóhivatalához kéretnek. 69 (2—6)

Gazdatiszti állást

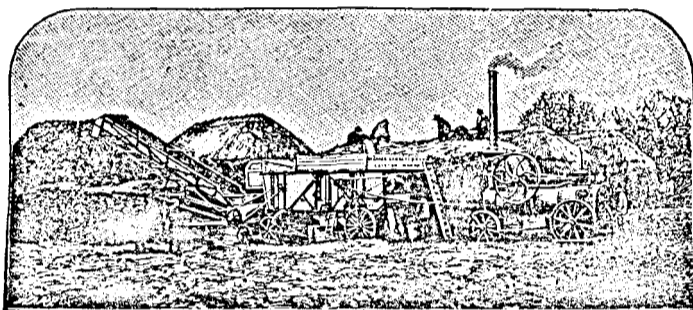
keres egy a kolozsmonostori gazdatisztintézetet jeles sikerrel végzett több évi gyakorlatlaltal bíró nőtlen férfi. — Tudakozódhatni a szerkesztőségénél.

A gazdák által teljesen

kipróbált s tekintélyes gazdák által kitünőnek elismert permetező gépek az Erdélyi Pincze-Egyletnél Kolozsvárt kaphatók.

Kotzó Pál gépészmérnök

Budapest üllői ut 18.

Ajánl: 2¹/₂, 3, 3¹/₂ és 4 lóerejű szöges cséplőkészleteket, továbbá: 4, 5, 6, 8, 10 és 12 lóerejű sines gözcséplőkészleteket hosszú szalmarázókkal, alsó szelelővel és rendkívül nagy felületű rostákkal, árpahéjazó és választó-hengerrel.

Fa és szénfűtésű és eredeti szalmafüttő gőzmozgonyokat, továbbá: R. Garrett & Sons felülmulhatatlan 40% tüzelő anyagot takarító

COMPOUND GŐZMOZGONYAIT.

Legjobbnek elismert „Brandtfordi” önműködő amerikai kévekötő arató-gépeit. Eredeti amerikai szénagyűjtőit 1 vagy 2 ló befogására alkalmazható combinált rúddal. Sorvető és szórvető gépeket és mindennemű egyéb gazdasági gépet.

49 (7—12)

Jutányos árak! Kedvező feltételek!

Egeresi gipz-, műtrágya- és vegyitermékek gyára.

KRAMER J.

Ajánlja: párolt csontliszt, szuperfoszfát, Thomassalak, egeresi trágyafosz, chilisalétrom, kálisok és egyéb különleges műtrágya-termékeit szavatolt tartalom mellett.

A t. gazdaközönségnek rendelkezésére áll a gyár vegyészeti laboratoriuma is, mely vegyi vizsgálat nyomán megállapítja és javaslatba hozza az alkalmas műtrágyát. Ily vegyi vizsgálatokat a gyár díjmentesen eszközöl, szükséges hozzá 5 kiló talajminta és megjelölése annak, mi fog azon talajba vetetni.

Mindennemű felvilágosítással és részletes árjegyzékkel szívesen szolgál.

a műtrágya-gyár Egeresen

vagy annak központi irodája:

Budapest, V. Dorottya-utca 9. sz.

a hova a levelek és megrendelések intézendők.

22 21—52)

Erdélyrészi Magyar Jelzálog Hitelbank

részvénytársaság Kolozsvárt.

Alaptőke 400,000 frt.

Igazgatóság: Gr. Bethlen Gábor elnök. Péterffy Zsigmond alelnök, Gr. Wass Béla, Lukács László orsz. képviselő, Horváth Gyula, Dr. Kiss Mór, Deáky Albert, Merza Lajos, Dalmai Géza, Dr. Weisz Miksa. **Felügyelő-bizottság:** Gr. Kornis Victor elnök, Gr. Bethlen Bálint, Sombory Lajos, Politzer Sigmund, Dr. Sárkány Lajos.

Földbirtokra és megyei székhelyen fekvő házakra, jelzálog törlesztési kölcsönt nyújt előnyös feltételek mellett. Főczél az erdélyi hitelviszonyok lehető legmesszebb menő racionális kielégítése s a viszonyok pontos ismerete alapján a kölcsönök gyors lebonyolítása az általában divó nehézkesség mellőzésével.

Elfogad takarékbetétet 5% kamatozásra.

Kibocsát 5%-os zálogleveleket, melyek óvadékképesek s mint ilyenek minden állami szállításnál s katonai házaságnál, valamint árvapénzek elhelyezésére kiválóan alkalmasak. Biztonságuknál fogva s a magas kamatlábot tekintve **legelőnyösebb tőkeelhelyezés.**

Bővebb felvilágosítással szolgál az iroda: Belszén-utca 3. sz. I. em. D. e. 9—¹/₂-ig.

3 (10—10)